

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

ФРЕЙМОВИЙ АНАЛІЗ

підготовки	магістра
спеціальності	035 Філологія
освітньо-професійної програми	Мова і література (німецька). Переклад

Луцьк – 2023

Силабус вибіркового освітнього компонента «Фреймовий аналіз» підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія», за освітньо-професійною програмою «Мова і література (німецька). Переклад».

Розробник: Козак С. В., доцент кафедри німецької філології, кандидат філологічних наук, доцент.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

 (доц. Лисецька Н. Г.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри німецької філології

протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Завідувач кафедри: (доц. Зубач О. А.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03 «Гуманітарні науки» 035 «Філологія» Мова і література (німецька). Переклад Магістр	вибіркова
Кількість годин / кредитів: 120 / 4		Рік навчання: 1-й
		Семестр: 1-й
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції: 14 год.
		Практичні (семінарські): 10 год.
		Самостійна робота: 88 год.
		Консультації: 8 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		німецька

II. Інформація про викладача

Таблиця 2

Прізвище, ім'я та по батькові	Науковий ступінь	Вчене звання	Посада	Контактна інформація
Козак Софія Веніамінівна	кандидат філологічних наук	доцент	доцент кафедри німецької філології	тел. +380 (332) 72 16 36 kosak@vnu.edu.ua

Дні занять згідно з розкладом

III. Опис

1. Анотація

Силабус освітнього компонента «Фреймовий аналіз» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія», освітньо-професійної програми «Мова і література (німецька). Переклад». Запропонований курс вивчається в першому семестрі магістратури та входить до переліку вибіркових освітніх компонентів.

ОК «Фреймовий аналіз» передбачає вивчення природи фрейму як когнітивної структури, що має тісний зв'язок із процесами накопичення, зберігання та представлення знань, а також із продукуванням мовлення, формуванням та відтворенням дискурсу. Фреймовий підхід до вивчення мовних явищ як рідної, так і іноземних мов є актуальним методом сучасних лінгвістичних досліджень, особливо у сфері дискурсивної лінгвістики, міжкультурної комунікації, риторики, семіотики, журналістики, соціології, психології, антропології. Фрейми є фундаментом для розуміння будь-якого типу дискурсу. У найпростішому випадку активізація відповідного фрейму відбувається вже при сприйнятті його назви. Почуте (прочитане) слово активізує в пам'яті інші фрейми, що належать до однієї тематичної групи. Активізовані в такий спосіб фрейми становлять основний матеріал для побудови дискурсу. Розуміння цього процесу дасть можливість залучати інформацію та наявні знання для полегшення й прискорення процесу опрацювання інформації, що надходить, а також для адекватної інтерпретації тієї її частини, що виражена імпліцитно.

2. Пререквізити

Вивчення зазначеного курсу передбачає володіння знаннями, отриманими з таких дисциплін, як «Німецька мова», «Лексикологія німецької мови», «Стилістика німецької мови», «Лінгвістичний аналіз тексту».

3. Мета і завдання освітнього компонента

Мета цього освітнього компонента – ознайомити студентів з основними науковими підходами та напрямками, орієнтованими на дослідження фреймів або споріднених із фреймами лінгво-когнітивних структур, а також навчити аналізувати фреймові структури з метою визначення авторської прагматики твору.

Основними завданнями курсу є:

- розглянути історію розвитку фреймових теорій у сучасній науці;
- розглянути фрейм як модель представлення знань у штучному інтелекті;
- розглянути становлення теорії фреймів у лінгвістиці;
- розглянути різницю між теорією фреймів і теорією лексико-семантичних полів;
- розглянути структуру фрейму та його мовні кореляти;
- розглянути механізм активізації фреймових структур у комунікативному процесі;
- розглянути роль фреймових структур у сприйнятті та розумінні дискурсу;
- розглянути явище імпліцитної актуалізації фреймів;
- за допомогою аналізу фреймових структур навчитися розкодувати авторські інтенції у творі.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий, проблемно-пошуковий, дослідницький, активний та інтерактивний, практика у спілкуванні; методи дистанційного навчання.

4. Результати навчання (компетентності)

Освітній компонент «Фреймовий аналіз» спрямований на формування у студентів таких **загальних компетентностей**:

- ЗК 1.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 2.** Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 3.** Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 4.** Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 5.** Здатність працювати в команді та автономно.
- ЗК 6.** Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 7.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 8.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 9.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 10.** Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК 11.** Здатність проведення досліджень на належному рівні.
- ЗК 12.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Практична мета цього освітнього компонента передбачає також оволодіння студентами **фахових компетентностей**:

ФК 1. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

ФК 2. Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.

ФК 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

ФК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного/мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК 5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ФК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ФК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ФК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

ФК 9. Здатність забезпечувати лексичну, граматичну, синтаксичну і стилістичну еквівалентність та функціональну адекватність у процесі письмового та усного перекладу текстів різних жанрів та галузей.

ФК 10. Здатність проводити навчальні заняття та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб студентів.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН 3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН 4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних

і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН 5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН 7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

ПРН 8. Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства.

ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПРН 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).

ПРН 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН 13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

ПРН 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН 17. Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

ПРН 18. Забезпечувати лексичну, граматичну, синтаксичну і стилістичну еквівалентність та функціональну адекватність у процесі письмового та усного перекладу текстів різних жанрів та галузей.

ПРН 19. Проводити навчальні заняття та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб студентів.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 3

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / бали
Модуль I. ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ						
Змістовий модуль 1. Frametheorien in der Künstlichen Intelligenz						
Thema 1. Zur Geschichte des Framebegriffs.	8	1	0,5	6	0,5	УВ / 5 б.
Thema 2. Frame als Einheit der Wissensdarstellung (M. Minsky).	8	1	0,5	6	0,5	УВ / 5 б.
Thema 3. Das menschliche Gedächtnis, Scripts und MOPs (R. Schank, R. Abelson).	8	1	0,5	6	0,5	УВ / 5 б.
Thema 4. Das Vorgehen in der KI (E. Charniak).	8	1	0,5	6	0,5	УВ / 5 б.
Разом за ЗМ 1:	32	4	2	24	2	20 балів
Змістовий модуль 2. Framekonzeptionen in der Linguistik						
Thema 1. Idealisierte kognitive Modelle von G. Lakoff.	10,5	1	0,5	8	0,5	УВ / 5 б.
Thema 2. Stereotypen von H. Putnam.	10,5	1	0,5	8	0,5	УВ / 5 б.
Thema 3. KI-Frames und lexikalische Semantik von D. Metzinger und V. Raskin.	10,5	1	0,5	8	0,5	УВ / 5 б.
Thema 4. Frametheorie von Ch. Fillmore.	10,5	1	0,5	8	0,5	УВ / 5 б.
Разом за ЗМ 2:	40	4	2	32	2	20 балів
Змістовий модуль 3. Frametheorie und Textverstehen						
Thema 1. Grundlagen der Textrezeption.	10,5	1	1	8	0,5	УВ / 5 б.
Thema 2. Die Interaktion von Text- und Wissensstrukturen. Textverständlichkeit.	10,5	1	1	8	0,5	УВ / 5 б.
Thema 3. Frames vs. Framestrukturen. Terminale vs. Terminalelemente.	11	1	1	8	1	УВ / 5 б.
Thema 4. Analyse der Framestrukturen in fiktionalen Texten.	11	1	1	8	1	УВ / 5 б.
Разом за ЗМ 3:	45	6	4	32	3	20 балів
Всього за Модуль I:	117	14	8	88	7	60 балів
Модуль II. Підсумковий контроль						
Підсумкова контрольна робота	3	-	2	-	1	Т / 40 б.
РАЗОМ ЗА МОДУЛЬ II:	3	-	2	-	1	40 БАЛІВ
ВСЬОГО за Модуль I і Модуль II:	120	14	10	88	8	100 БАЛІВ

* Форма контролю: УВ – усна відповідь, Т – тест.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота студента включає оволодіння термінологічним інструментарієм дисципліни, опрацювання інформаційних джерел (відповідної літератури, конспектів лекцій, інтернет-ресурсів), аналіз теоретичних відомостей та підготовку до практичних занять.

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки жінки ВНУ імені Лесі Українки.

Політика викладача щодо студентів. Відвідування занять є обов'язковим. Якщо студент не може бути присутнім на практичних заняттях, він має можливість працювати за індивідуальним планом.

Студенти, які є членами наукових проблемних груп, авторами статей і тез, доповідачами на наукових конференціях, переможцями та активними учасниками фахових студентських олімпіад, мають право протягом семестру за кожен виконаний вид діяльності одноразово отримати додаткові заохочувальні бали до відповідного ОК, якщо здійснена активність здобувачів відповідає профілю курсу. У цьому випадку студент інформує викладача/ів про свої здобутки. Викладач має право самостійно визначити валідність, заявлених студентом отриманих результатів та приймає рішення щодо зарахування або незарахування таких балів:

– 3 бали – за результативну роботу у студентській проблемній групі (систематичне відвідування, обговорення), публікацію тез (підготовку матеріалів конференції) або виступ/и на конференції/ях без публікації/й, участь у I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади;

– 5 балів – за публікацію статті/ей у збірнику студентських наукових праць, перемога у I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади;

– 10 балів – за публікацію статті (статей) у збірнику наукових праць, що входить до категорії Б, або призове місце на II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади;

– 15 балів – за перше місце на I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади.

Здобувачам освіти можуть бути зараховані результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні (фахові) курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування регулюється Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені

Лесі Українки. Згідно встановленого порядку можуть бути визнаними результати навчання, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають одному заліковому модулю загалом (але не більше 5 кредитів за навчальний рік), так і його окремому змістовому модулю, темі (темам), які передбачено цим силабусом.

При цьому студент у встановлені терміни подає заяву на ім'я декана та долучає усі необхідні документи до розгляду. Матеріали розглядаються на засіданні Предметної комісії, створеної розпорядженням декана факультету з урахуванням Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки.

Політика щодо академічної мобільності. Невід'ємною частиною вивчення іноземної мови та становлення кваліфікованого випускника вважаємо академічну мобільність, яка регулюється відповідним Положенням про реалізацію права на академічну мобільність студентам ВНУ імені Лесі Українки.

Політика щодо академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації при написанні реферату з обраної теми;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Із загальними засадами, цінностями, принципами та правилами етичної поведінки учасників освітнього процесу, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, можна ознайомитися у Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. При вивченні освітнього компонента «Фреймовий аналіз» студент повинен відвідувати лекційні та практичні заняття згідно з розкладом. Підготовка до практичних занять має бути вчасною.

У разі відсутності на лекційному занятті студент має представити конспект пропущеної ним теми. У разі відсутності на практичному занятті з поважної причини (хвороба, участь у конференції / конкурсах, академічна мобільність) студент може здати тематичну заборгованість у дні консультацій викладача. У разі відсутності студента під час підсумкового контрольного тесту з поважної причини за студентом залишається право його написання у дні консультацій викладача.

Поточний контроль (Модуль I) передбачає оцінювання знань студентів, яке здійснюється за накопичувальною 5-бальною системою під час їхніх усних відповідей на практичних заняттях. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати в процесі поточного контролю (Модуль I), – це **60 балів: по 5 балів** за кожну із **дванадцяти тем**, які, відповідно до змісту, згруповані у три змістових модулі (ЗМ). Кожен ЗМ включає чотири теми і оцінюється у 20 балів.

Рівень знань студента за результатами поточного контролю фіксується в журналі академічної групи.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль, що становить Модуль II відповідно до структури цього вибіркового освітнього компонента, передбачає написання підсумкової контрольної роботи у формі тесту, який оцінюється у **40 балів**.

Таким чином, максимальна кількість балів, яку студент може набрати, завершивши вивчення вибіркового ОК «Фреймовий аналіз», складає **100 балів: 60 балів** за усні відповіді в процесі поточного контролю (Модуль I) і 40 балів за написання тесту в якості підсумкового контролю (Модуль II). Загальна кількість балів фіксується в журналі академічної групи та заноситься в залікову відомість.

Студент, у якого сумарна кількість балів за поточний та підсумковий контроль становить менше 60-ти, зобов'язаний складати залік згідно з розкладом у встановленому порядку. За бажання, залік можуть складати також ті студенти, які отримали більше 60-ти балів, але не задоволені набраною кількістю балів і хотіли б підвищити свій рейтинг.

Перелік тем, які виносяться на залік

1. Der empirische Gehalt von „Frame“.
2. Modelle der Wissensrepräsentation.
3. Die Netzwerkepräsentation.
4. Die Mengenrepräsentation.
5. Die Schemaorientierte Repräsentation.
6. Der Script-Ansatz von R. Schank und R. Abelson.
7. Der Frame-Ansatz von M. Minsky und T. Winograd.
8. Frames und Textverständlichkeit.
9. Inferenzprozesse im Textverstehen (Ergänzungen von Informationen, Integration von Informationen, kognitive Transformationen).
10. Modellierung der relevanten Wissensrahmen.
11. Überlappung der Wissensrahmen.
12. Repräsentation und Wirkung von Kontextwissen.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	не зараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТ «Перун», 2003. 1440 с.
2. Дискурс іноземномовної комунікації : колективна монографія / за ред. К. Я. Кусько. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 495 с.
3. Козак С. В. "Людина і природа" у літературно-художньому дискурсі: досвід фреймового аналізу (на матеріалі романів Е. Штріттматтера і Т. Гарді) : автореф. дис ... канд. філол. наук : 10.02.04 Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. 2007. 20 с.
4. Кусько К. Я. Фрейми в концептосфері політичного дискурсу. *Вербальні та невербальні особливості дискурсу різножанрової* : зб. наук. пр. Львів, 2006. С. 3–20.
5. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики. Київ : Видавництво Українського фітосоціологічного центру, 1999. 148 с.
6. Charniak E. Organization and Inference in a Frame-Like System of Common Sense Knowledge. Castagnola : ISCS, 1975.
7. Cruse D. A. Cognitive Linguistics and Word Meaning: Taylor on Linguistic Categorization. *Journal of Linguistics*. 1992. № 28. P. 165–183.
8. Dijk T. A., van. Semantic Macrostructures and Knowledge Frames in Discourse Comprehension. *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. L : Sage, 1998. 384 p.
9. Engelkamp J., Pechmann T. Kritische Anmerkungen zum Begriff der mentalen Repräsentation. *Sprache und Kognition. Sprache und Kognition*. 1988. № 7. S. 1–10.
10. Lakoff G. *Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: University of Chicago Press, 1987. 624 p.
11. Nerlich B., Clarke D. Semantic fields and frames: Historical exploration of the interface between language, action, and cognition. *Journal of Pragmatics*. № 2. 2000. P. 125–150.

12. Post M. Scenes- and Frames Semantics as a Neo-Lexical Field Theory. *Understanding the Lexicon: Meaning, Sense and World Knowledge in Lexical Semantics*. Tübingen : Niemeyer, 1982. 253 p.
13. Fillmore Ch. J. Frames and the Semantics of Understanding. *Quaderni di Semantica*. 1985. VI, № 2. P. 222–254.
14. Fillmore Ch. J. “U”-Semantics, Second Round. *Quaderni di Semantica*. 1986. VII. P. 49–58.
15. Metzger D. Frame Representations and Lexical Semantics. *Words, Worlds, and Contexts*. Berlin, 1981. P. 320–342.
16. Minsky M. A Framework for Representing Knowledge. *Mind Design*. Cambridge, 1981. P. 95–128.
17. Putnam H. The Meaning of Meaning. *Minnesota Studies in the Philosophy of Science*. 1975. Vol. VII. P. 131–193.
18. Raskin V. Once Again on Scripts. *Quaderni di Semantica VII*. 1986. No 1. P. 101–106.
19. Schank R. C., Abelson R. P. Scripts, Plans, Goals, and Understanding. Hillsdale, 1977. 266 p.